

Remissyttrande avseende Tolkavgift och förbud mot barntolkning SOU 2026:23

Remissinstans
Diarienummer
Remissavsändare

Fackförbundet ST
A2026/00510
[Arbetsmarknadsdepartementet](#)

Övergripande inställning

Fackförbundet ST avstyrker förslaget om att införa en tolkavgift. Vi menar att direktiven till utredningen bygger på en problematisk utgångspunkt där möjligheten för enskilda att använda tolk kopplas samman med integrationspolitiska mål, såsom språkinläring. Tolkavgiften motiveras bland annat med att den ska stärka incitamenten för den enskilde att lära sig svenska. Det är samtidigt oklart i vilken utsträckning avgiften faktiskt leder till ökad språkinläring eller förbättrad integration. Fackförbundet ST ifrågasätter därför om den osäkra nyttan med en tolkavgift står i proportion till de problem som förslaget riskerar att skapa för de anställda och myndigheternas verksamhet samt den enskilda individen.

Tolkning fyller en viktig funktion både för den enskilde och för myndighetens verksamhet. Möjligheten att använda tolk vid behov är en viktig förutsättning för att statligt anställda ska kunna utföra sitt arbete på ett rättssäkert och effektivt sätt. Det handlar både om att säkerställa att relevant information når fram till den enskilde och om att den anställde får den information som behövs för att kunna handlägga ärendet och fatta beslut på ett korrekt underlag. Om kommunikationen brister finns en risk för att nödvändiga uppgifter saknas. Det kan leda till behov av kompletteringar, längre handläggning och i värsta fall beslut på ett bristfälligt underlag. Den anställde och den enskilde har därför ett gemensamt intresse av att kommunikationen fungerar och att ärendet handläggs på korrekt sätt.

Tolkavgiften riskerar att förändra detta. Den anställde behöver kunna använda tolk när det behövs för att säkerställa en fungerande kommunikation och kunna utföra sitt arbete. Samtidigt innebär avgiften att den enskilde får ett ekonomiskt intresse av att begränsa användningen av tolk. Det kan skapa en konflikt mellan den anställdes behov av fungerande kommunikation och den enskildes ekonomiska intresse. Fackförbundet ST menar att denna konflikt och vad den kan innebära för de anställda har fått för liten betydelse i utformningen av förslaget.

Nedan lämnar Fackförbundet ST ytterligare synpunkter på utvalda delar av förslaget.

Tolkavgiften förändrar förutsättningarna för myndighetsmötet

Tolkavgiften innebär att den anställdes bedömning av behovet av tolk får en ekonomisk konsekvens för den enskilde. Behovet av tolk ska bedömas utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet. Samma person kan därför bedömas behöva tolk vid ett möte men inte vid ett annat. Utredningen konstaterar själv att detta kan vara svårt för den enskilde att förstå.

Detta kan göra bedömningen svårare för den anställda att förklara. Även en korrekt bedömning kan ifrågasättas eller uppfattas som orättvis. Den anställda kan behöva förklara varför tolk bedöms behövas vid ett tillfälle men inte vid ett annat, eller varför en annan person i en till synes liknande situation har fått en annan bedömning. När bedömningen dessutom leder till en avgift finns en risk för att den blir svårare för den enskilde att acceptera. Det kan försämra relationen mellan den anställda och den enskilde och även påverka förtroendet för myndigheterna.

Utredningen konstaterar själv att detta kan leda till konflikter, en sämre relation med den enskilde och i förlängningen en ökad risk för hot om våld och en försämrad arbetsmiljö. Fackförbundet ST menar att det inte är tillräckligt att konstatera dessa risker. Det är de anställda som kommer att behöva hantera dem i sitt dagliga arbete. Tolkavgiften riskerar därför att göra de anställda mer utsatta och samtidigt försvåra deras möjligheter att utföra sitt arbete på ett rättssäkert och effektivt sätt.

Förslaget riskerar att öka administrationen

Fackförbundet ST menar att utredningen ger en alltför förenklad bild av hur myndighetskontakter fungerar i praktiken. En och samma kontakt kan omfatta flera frågor och flera ärenden. Det kan därför vara svårt att avgöra vilket ärende användningen av tolk ska hänföras till.

Tolkavgiften innebär dessutom att de anställda behöver ta ställning till om avgift ska tas ut varje gång tolk används i ett ärende. Det administrativa arbetet uppstår alltså även när bedömningen leder till att någon avgift inte ska tas ut. Utredningen konstaterar själv att det inte går att uppskatta hur många ärenden som kommer att beröras av dessa kontroller (se avsnitt 22.2.2). Fackförbundet ST menar att detta är en brist i konsekvensanalysen. Det går därmed inte heller att bedöma hur stor den administrativa belastningen för de anställda kommer att bli. Erfarenheterna från Danmark visar däremot att administrationen av en tolkavgift kan bli mer resurskrävande än väntat.

Ökad anhörigtolkning kan försvåra de anställdas arbete

Ett ytterligare skäl till att Fackförbundet ST motsätter sig förslaget är risken för ökad användning av anhörigtolkning. Utredningen konstaterar själv att användningen av anhöriga som tolkar ökade i Danmark efter att en tolkavgift infördes inom hälso- och sjukvården. Samtidigt minskade användningen av yrkesverksamma tolkar. Utredningen redovisar även liknande erfarenheter från Nederländerna, där användningen av yrkesverksamma tolkar minskade efter att den statliga finansieringen av tolkning inom vården togs bort.

Fackförbundet ST menar att utredningens förslag inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till risken för ökad anhörigtolkning. Anhöriga har inte samma kunskaper och förutsättningar som yrkesverksamma tolkar. Det ökar risken för att information blir felaktig eller inte kommer fram. Det kan försvåra de anställdas arbete och påverka rättssäkerheten.

Anhörigtolkning är särskilt problematisk i ärenden där det kan finnas våld i nära relationer, hedersrelaterat våld eller annan utsatthet. Om en anhörig används som tolk kan det vara svårt för den enskilde att lämna uppgifter om sin situation. Det kan också göra det svårare för den anställde att upptäcka utsatthet och få fram de uppgifter som behövs i ärendet. Förslaget riskerar därmed att göra det svårare för de anställda att upptäcka och hjälpa personer som befinner sig i en utsatt situation. Fackförbundet ST menar att denna risk i sig är ett tillräckligt skäl för att inte gå vidare med förslaget om en tolkavgift.

Tolkavgiften riskerar att försvåra etablering och integration

Fackförbundet ST ser en motsättning mellan syftet med tolkavgiften och de konsekvenser som avgiften kan få. Avgiften motiveras med integrationspolitiska mål och med att stärka incitamenten för den enskilde att lära sig svenska. Samtidigt är fungerande kontakter med myndigheter en viktig del av människors möjligheter att etablera sig i samhället och komma i arbete.

Utredningen konstaterar att det finns en risk för att avgiften leder till att enskilda avstår från kontakt med myndigheter. Utredningen bedömer ändå att myndighetskontakter inte generellt bör undantas från avgiften. Samtidigt har risken för att enskilda avstår från kontakt motiverat undantag i andra delar av förslaget. Fackförbundet ST menar att det är oklart varför samma risk får olika betydelse.

Det är viktigt att enskilda kan ha kontakt med myndigheter för att ta till vara sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter. En avgift som riskerar att försvåra dessa kontakter är därför problematisk. Den kan också försvåra etableringen i samhället och därmed motverka de integrationspolitiska mål som används för att motivera avgiften.

Förslaget innebär också ett intrång i den enskildes personliga integritet. Uppgifter om namn och språkkunskaper kan tillsammans utgöra indirekta upplysningar om en persons etniska ursprung. Fackförbundet ST menar att utredningen inte i tillräcklig utsträckning beaktar detta i sin bedömning av uppgifternas integritetskänslighet. Detta måste också vägas mot vad regleringen förväntas uppnå. Eftersom det är oklart i vilken utsträckning en tolkavgift faktiskt bidrar till ökad språkinläring och integration finns det skäl att ifrågasätta om intrånget är proportionerligt.

Förbud mot att använda barn som tolk

Fackförbundet ST delar utredningens bedömning att användningen av barn som tolkar är problematisk och ställer sig därför i grunden bakom ett förbud. Utredningen redovisar flera starka skäl för ett sådant förbud. Om ambitionen är att barn inte ska användas som tolkar behöver det samtidigt finnas tillgång till yrkesverksamma tolkar när behov finns. Ett förbud mot barntolkning bör därför följas av åtgärder som stärker tillgången till tolk, inte av förslag som riskerar att begränsa användningen.

Fackförbundet ST ser därför en risk med att ett förbud mot barntolkning införs samtidigt som en tolkavgift. Om tillgången till yrkesverksamma tolkar begränsas finns en risk för att barn som tolkar i stället ersätts av andra anhöriga. Det skulle innebära att flera av de problem med kvalitet, integritet och rättssäkerhet som förbudet är avsett att motverka finns kvar. Det kan också försvåra de anställdas arbete och deras möjligheter att få fram de uppgifter som behövs i ett ärende.

Beslut och underskrift

Tomas Oskarsson, Förbundssekreterare

Shervin Vahedi, Utredare

Märta Lindberg, Förbundsjurist

